

Ірина Войцехівська,

к. і. н., доцент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ АКАДЕМІКА В.С.ІКОННИКОВА

На основі статистичного матеріалу здійснено спробу проаналізувати бібліометричну історію публікацій відомого вітчизняного вченого В.С.Іконникова, порівнюючи їх з нормативними бібліометричними й науковометричними індикаторами, розробленими українськими та російськими вченими, що характеризують творчість науковців високого рангу - професорів і академіків гуманітарного профілю¹. Оскільки всі розрахунки проведено на підставі соціологічних дослідів із залученням традиційних критеріїв оцінки внеску в науку вчених другої пол. ХХ ст., тобто радянської і пострадянської доби, автор статті використовує стандартизовані одиниці виміру інформаційного об'єму, прийняті в джерелометрії.

Відомий французький історик Марк Блок в одному зі своїх творів писав: «Історія, насамперед, - наука про виміри»². Цю тезу він висловив ще на початку 1930-х років, коли поняття «інформація» тільки адаптувалося в гуманітарній галузі, а про можливість її виміру навіть не йшлося. Однак тенденції проникнення кількісних (статистичних) методів у гуманітарну науку стають традиційними, що сприяє об'єктивності виміру письмової інформації та кількісній оцінці об'єму документа.

Відомо, що будь-яка наука розвивається плідно, коли створена її історія. Саме історія науки дозволяє залучити до наукового обігу всі її досягнення і зробити їх загальновідомими. Історія творчості В.С.Іконникова на сьогодні ще не знайшла в історичній літературі широкого та ґрунтового висвітлення.

Відомий історик, джерелознавець, архівіст, професор Київського університету св. Володимира, академік Російської та Української академії наук, який протягом понад 50-літньої наукової, педагогічної й громадської роботи основну увагу приділяв розробленню проблем теоретичного та практичного джерелознавства, історіографії, історичної бібліографії, документознавства, бібліотекарства, книгознавства та ін. споріднених галузей історичної науки, залишив сотні наукових праць, численну епістолярію, щоденникові записи та

нотатки, службову документацію, неопубліковані рукописи тощо.

Оскільки критерієм оцінки результативності вченого є внесок дослідника в розвиток наукового знання, для виміру ефективності творчості Іконникова використано загальноприйняті індикатори оцінки: видання монографій, публікації у профільних виданнях, звання, нагороди, премії, рейтинг за цитат-індексом, представництво в наукових радах, комісіях, товариствах, редколегіях престижних видань - тобто не потенціал ученого, а зафіксовані реальні здобутки в науково-практичній діяльності. Звісно, ці індикатори не універсальні, як і фактори, що визначають вибір наукової кар'єри. Однак саме вони є показниками мобільності вчених як соціальної групи інтелектуальної еліти суспільства.

Зазначимо, що критерії вимог до наукових праць другої пол. ХІХ ст., як і до отримання вчених ступенів та звань, рангів у науці, значно відрізнялися від пізнішого періоду. Характер формальних і організаційних засад щодо наукової кар'єри вимагав не стільки дотримання умовних термінів і форми подачі роботи, скільки її оприлюднення з наступним ґрунтовним критичним обговоренням у пресі (не менше двох рецензій спеціалістів з проблеми) та апробацію наукової розробки (практичне втілення) у вигляді доповіді, лекції або участі в дискусії. За таких умов вийшли друком тексти кандидатської і докторської дисертацій В.Іконникова.

Детальний аналіз динаміки виходу в світ наукової продукції цього науковця засвідчує, що за загальними критеріями оцінки наукових показників учений входить до кола високопродуктивних дослідників з широкою проблематикою та жанровим розмаїттям творчості.

За нашими підрахунками, за 53 роки активного творчого життя В.Іконников видав 716 наукових розробок загальним обсягом понад 15,5 тис. стор., не рахуючи редагованих видань. Він є автором 21 монографії, 90 статей у періодичних виданнях та збірниках, 521 бібліографічної нотатки. У середньому за рік ученим написано понад 300 сторінок тексту, опубліковано 13,5 праць.

Кількість публікацій ученого за творчими десятиліттями

№	Творчі десятиліття	Кількість публікацій у	Обсяг сторінок
1.	1865 - 1874	27	2818
2.	1875 - 1884	463	2912
3.	1885 - 1894	178	4686
4.	1895 - 1904	20	803
5.	1905 - 1914	23	3507
6.	1915 - 1918	5	863
Усього		716	15589

Щодо проблемного спрямування монографічних праць ученого, то їх можна систематизувати за такими напрямками:

загальноісторичні	6
культура, освіта	4
історія України, киевознавство	4
джерелознавство	4
біографістика	3

Звісно, ці підрахунки мають досить умовний характер, оскільки одна і та сама праця може бути віднесена одночасно до двох або й більше різних класифікаційних напрямів. Наприклад, «Киев и университет св. Владимира при императоре Николае I»³ можна віднести й до киевознавства, й до напрямку «культура, освіта», а «Скептическая школа в русской историографии и ее противники»⁴ по праву може належати і до біографістики, і до джерелознавства. В такому разі ми брали до уваги не тільки зміст самої праці, а й її концептуальне спрямування, яким, на нашу думку, керувався автор при її написанні.

Так само можна умовно систематизувати 90 статей Іконникова, які вийшли друком у збірниках та в періодичній пресі

загальноісторичні	18
культура, освіта	9
історія України, киевознавство	5
джерелознавство	4
біографістика	39
бібліографія	15

З огляду на вищевказану схему, яскраво вирізняється один з індикаторів творчості Іконникова, а саме - біографістика як пріоритетний напрям наукових інтересів, котрому вчений присвятив майже половину своїх статей. Він досліджує питання життєпису відомих громадських та державних діячів, учених, а відтак особовий аспект в історії, місце і роль окремої людини, її вчинки в процесі суспільного розвитку.

Працюючи в жанрі біографістики, а, до речі, творчий шлях Іконникова і починався саме з дослідження життєпису Максима Грека, вчений писав, що «довгий час сама історія існувала переважно у біографічному викладі»⁵. Ця теза пронизує численні публікації вченого. Свої наукові розвідки Іконников присвятив вчинкам визначних державних і громадських діячів, серед яких особи М.П.Рум'янцева⁶, М.В.Скопіна-Шуйського⁷, О.Л.Ордина-Нащокіна⁸ та ін., відомим ученим-історикам, чий внесок у науку удостоївся загального схвалення й високої оцінки: М.Карамзіна⁹, О.Бодяньського¹⁰, А.Л.Шлецера¹¹, І.Болтіна¹², К.Бестужева-Рюміна¹³ та ін.

Окремим напрямом, зважаючи на біографічний аспект у творчості Іконникова, є його численні статті, вміщені в тогочасних енциклопедичних виданнях. Так, у «Критико-биографическом словаре русских писателей и ученых» С.Венгерова надруковано біографічні розвідки про А.Мацеєвича¹⁴, М.Арцибашева¹⁵, Д.Бантиса-Каменського¹⁶, в «Русском биографическом словаре» Половцева - статті про І.Болтіна¹⁷ та родину Борецьких¹⁸.

Не оминув своєю увагою Іконников й такі яскраві постаті у вітчизняній історії, як Епіфаній Славенецький, Симеон Полоцький, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа та ін.¹⁹ Всі ці особистості висвітлені в працях Іконникова й інтерпретовані з огляду на оцінку тогочасної історіографії.

Окремі праці вчений присвятив дослідженню життя та наукової творчості вчених-колег по Київському університету: В.Антоновича²⁰, І.Луцицького²¹, Ф.Фортинського²², Т.Флоринського²³ й ін.

Цікавою, на наш погляд, є розробка, де узагальнено віхи життя та діяльності О.А.Беклешова - малоросійського воєнного генерал-губернатора, київського воєнного губернатора, генерал-прокурора, - видрукувана в «Киевской старине» та окремим виданням²⁴. На багатому архівному матеріалі висвітлено його насичену справами службу на терені України.

Для всіх цих розробок характерна єдина в своїй основі схема внутрішньої побудови дослідження, що базується, з одного боку, на багатому фактичному матеріалі про життя вченого чи громадського діяча, а з другого - на ґрунтовному аналізі

його праць, виступів, документальної спадщини.

Зазначимо, що сам Іконников при просопографічному дослідженні окремої особи завжди дотримувався розробленої ним схеми такої праці. Її можна вважати авторською, по-перше, з огляду на нестереотипність конструкції, а по-друге, на поглиблене використання джерелознавчого та історіографічного матеріалу.

Як неперевершений фахівець-бібліограф, знавець не тільки вітчизняних архівів, бібліотек, численних колекцій, а й закордонних, Іконников широко використовував ці знання у своїх розробках.

«Іконниковська» структура біографічної статті мала, як правило, усталену форму: на фоні повного розпису життєвого шляху діяча висвітлювалися питання у такому порядку:

- дата та місце народження;
- соціальне походження;
- дані про родину, батьків; поглиблення у генеалогію; іноді розгалуження по чоловічій та жіночій висхідних;
- роки навчання, чини, місце служби, зміни їх, коло знайомств (найбільше наголошення на особах, які вплинули на подальшу долю досліджуваного діяча);
- докладне висвітлення службової кар'єри (наукових праць, коли є), спонукальні мотиви їх написання, відгуки на них, позитивні та негативні; нагороди, премії;
- зміни інтересів: наукових, службових, особистих життєвих (як правило, підтвердження архівним матеріалом, іноді мемуарними й епістолярними джерелами);
- значення та внесок досліджуваної особи в науку, політику, громадську діяльність. Службові злети й падіння. Іноді прізвища покровителів та ворогів;

- ідейні переконання і ставлення до сучасної йому соціально-політичної дійсності;
- уподобання, проведення дозвілля;
- увага до останніх років життя. Роль та місце даної особи в житті країни тогочасного періоду.

Після, так би мовити, теоретичної частини йдуть архівно-бібліографічні примітки: а) твори даної особи: наукові розробки, виступи з доповідями, повідомленнями, з рецензіями та відгуками на них тощо; б) твори про досліджувану особу; в) місця зберігання спадщини (особові фонди, змішані, архівні, рукописні та книжкові колекції із зазначенням їх долі: куплі-продажу, дарчих, спадкоємництва тощо). Іконников послідовно намагався дотримуватися такої схеми за умови наявності комплектуючих її складових.

Аналізуючи динаміку видів публікацій ученого поетапно, за творчими періодами (п'ятьма десятиліттями та останніми чотирма роками), можна

констатувати, що протягом першого творчого десятиліття (1865-1874), коли вчений готувався до захисту кандидатської (1867) і докторської (1869) дисертацій, ним було опубліковано 27 наукових праць, серед яких сім - монографічного характеру. Це досить «некласична» картина з точки зору порівняння середніх нормативних показників з особистими показниками творчості В. Іконникова. Однак цей показник найвищий у шкалі «монографії, книги, брошури» за весь півстолітній період наукової діяльності вченого. Останні показники у ці роки яскраво не вирізняються із загальної картини творчості Іконникова. Проте публікаторська активність автора значно перевершувала середні показники молодих перспективних учених і становила 280 стор. на рік.

Упродовж другого десятиліття (1875-1884) у вченого не було монографічних праць, однак вийшла друком 31 стаття у збірниках та журналах, що є найвищим результатом цього виду публікацій протягом досліджуваного періоду. Крім того, за ці роки науковець опублікував 396 бібліографічних нотаток, що втричі перевищує подібний показник за наступні роки. Отже, друге десятиріччя характеризується найбільшою кількістю публікацій ученого за все творче життя.

Третє десятиліття (1885-1894) було доволі активним і плідним. У Іконникова вийшло друком шість фундаментальних видань, серед яких: «Александр Андреевич Беклешов (1743-1808), малороссийский военный генерал-губернатор, киевский военный губернатор, генерал-прокурор» (К., 1890), «Опыт русской историографии» (Т. I, кн. 1. - К., 1891). У цей період також було опубліковано 28 статей у періодиці, 125 нотаток.

Четверте (1895-1904) та п'яте (1905-1914) десятиліття не позначилися піднесенням наукової творчості вченого, а навпаки, засвідчили скорочення кількості опублікованих наукових розробок.

Таким чином, з 9 індикаторів видового розподілу публікацій Іконникова найбільший відсоток припадає на бібліографічні нотатки (72,8%) та статті в журналах (12,2%) (видовий розподіл публікацій наведено в табл. 1).

Значний наукознавчий інтерес становить цикл видань, підготовлений за редакцією В. Іконникова. З 23 позицій - 18 присвячено історії та діяльності Київського університету, його виданням, студентським дослідям тощо. Ця тема пронизує всю творчість ученого. Серед праць такого плану вісім випусків «Сборника сочинений студентов университета св. Владимира»²⁵, «Биографический словарь профессоров и преподавателей университета св. Владимира»²⁶, «Историческая записка и отчет о Киевских высших женских курсах за первое четырехлетие»²⁷. На сьогодні ці

Видовий розподіл публікацій

№	Види публікацій	Всього		За творчими десятиліттями					1915-1918 рр.
		Кільк.	%	1	2	3	4	5	
1	Монографії, книги, брошури	21	2,9	7	-	6	3	3	2
2	Статті в збірниках	3	0,4	-	1	-	-	2	-
3	Статті у журналах	87	12,2	11	30	28	9	7	2
4	Статті в енциклопедіях	10	1,4	-	-	4	-	6	-
5	Лекції	6	0,8	3	3	-	-	-	-
6	Довідково-бібліографічні видання та публікації	8	1,1	1	6	1	-	-	-
7	Бібліографічні нотатки	521	72,8	-	396	125	-	-	-
8	Рецензії	37	5,2	4	15	11	4	2	1
9	Наукове редагування	23	3,2	1	12	3	4	3	-
Всього		716	100	27	463	178	20	23	5

роботи не тільки не втратили свого наукового значення, а навпаки, як бібліографічний раритет стають вагомим історіографічним джерелом для дослідників проблем вітчизняної культури та освіти.

Перу В.С. Іконникова належить 37 ґрунтовних розгорнутих (іноді до 1 др. арк. і більше) рецензій на нові видання, видрукувані в кінці ХІХ - на поч. ХХ ст.²⁸ Серед рецензованих є праці видатних учених М. Грушевського, С. Платонова, М. Владимирського-Буданова, С. Соловйова, В. Ключевського, М. Кояловича. За проблемним спрямуванням їх можна розподілити так:

- а) загальноісторичного напрямку 12
- б) архіви, документалістика 7
- в) біографістика 5
- г) правознавство 7
- д) культурологія 6

Підрахунки свідчать, що автор не зосереджувався на якомусь одному напрямі, а в полі його зору знаходилися різнопланові видання, цікаві своєю інформативністю та оригінальним авторським поглядом на проблему. До числа 37 рецензій віднесено ті студії Іконникова, що вийшли друком у періодиці й які сам він при створенні своєї бібліографії відносив до розділу «рецензії». Однак немало бібліографічних нотаток також можна вважати рецензіями через їх аналітичний та критичний виклад і детальну фахову оцінку.

Бібліографічні нотатки займають 521 позицію в бібліографії вченого і охоплюють період 16 років (1875-1891). Щодо інтенсивності бібліографічного огляду нових видань, найпліднішим у роботі дослідника можна вважати 1878 р. (68 нотаток), 1879 (41 нотатка), 1881 р. (42 нотатки). Середня кількість бібліографічних нотаток становить 25-35 позицій на рік.

У їх тематичному спрямуванні пріоритет, як

правило, вчений віддавав російській історії. Це підтверджують його численні бібліографічні нотатки, серед яких «Устройство и управление городов России» І. Дитятіна²⁹, «История Тверского княжества» В. Борзаківського³⁰, «Сборник сведений о Полтавской губернии» (укладач О. Богданович)³¹ тощо. Чимало розробок присвячено і виданням збірників документів, історико-статистичним публікаціям, архівним добіркам. Серед них «Описание записных книг и бумаг старинных дворцовых приказов 1584-1725 гг.» О. Вікторова³², «Летопись Самовидца по новооткрытым спискам»³³, «Собрание трактатов и конвенций, заключенных Россией с иностранными державами» Ф. Мартенса³⁴, «Статистическое описание сибирского казачьего войска» Ф. Усова³⁵, «Описание рукописей, хранящихся в библиотеке Черниговской духовной семинарии» М. Лилеева³⁶, «Исторические материалы. Из архива киевского губернского правления»³⁷ та ін.

Останній рік, коли Іконников видрукував бібліографічні нотатки (1891), позначений лише чотирма позиціями публікацій, серед яких три - суто джерелознавчі.

Бібліографія як напрям наукових студій завжди мала для дослідника першорядне значення. Він вважав її основою будь-якого наукового дослідження взагалі й зокрема необхідним елементом студій з джерелознавчих галузей знань. Низку бібліографічних нотаток учений присвятив щорічним оглядам наукової історичної літератури за 1874-1876 рр. Ці праці він узагальнив у фундаментальній розвідці «Критико-библиографический обзор литературы русской истории за 1874-1876 гг.»³⁸. Окрім ґрунтовних монографічних досліджень, довідкових та публіцистичних видань, автор приділив увагу й періодичним видан-

ням загальноросійського рівня - друкованим органам окремих товариств та комісій, ученим запискам, збірникам тощо.

За нашими підрахунками, В.Іконников п'ять разів виступав у пресі з оглядом нових томів «Архива Юго-Западной России», 17 разів - «Архива князя Воронцова», 34 рази «Сборника императорского Русского исторического общества» та ін. Упродовж багатьох років структура такої оглядової статті залишалася стабільною і включала повні вихідні дані видання, його загальну спрямованість, насиченість фактографічним матеріалом, наукову цінність видання та його значення.

Бібліографічні розвідки вченого різнилися як за напрямками дослідження, проблематикою, так і за територіальними межами виходу в світ нових видань. Добре володіючи німецькою, французькою, польською та ін. мовами, Іконников мав у своєму науковому доробку 13 бібліографічних нотаток про нові видання з проблем російської історії, що вийшли друком за кордоном³⁹.

Щодо бібліометричних індикаторів оцінки наукової творчості зазначимо: і тут яскраво виявляється неординарна особистість ученого, наукові здібності якого виявилися ще в студентські роки. Це й сприяло появі першої монографії в 1865 р. у 24-річному віці (при середньому показнику 32 роки). Підкреслимо: одним із загальноприйнятих факторів формування «високопродуктивного» науковця є обов'язковий початок активної наукової діяльності в молодому віці. Вважається, що більшість визначних учених розпочали свою наукову кар'єру студентами. Так, індикатором «входу в велику науку» може слугувати перша публікація науковця-початківця.

Однак і в цьому випадку треба зауважити: адже на підготовку першої публікації може піти рік і більше, а потім ще пройде час, поки вона буде підготовлена до друку. А в цей час учений активно формується. Саме до цієї категорії, на наш погляд, належав В.Іконников, який, будучи випускником Університету св. Володимира (1865), опублікував значну за обсягом і наявністю фактичного матеріалу працю «Максим Грек» (197 стор.). Звісно, на підготовку її пішов як мінімум рік. Це дає нам право зробити висновок, що вже на 2-3 курсах університету Іконников активно займався науковою роботою.

Зовсім не типовим виглядає індикатор періоду між першою публікацією та першою монографією, оскільки перерви між їх виходом у вченого практично не було. Досить «раннім» був і захист докторської дисертації - у 28 років, через два роки після кандидатської, коли в середньому проходить близько десяти, а то й більше, років.

Це стосується і питання кількості публікацій між захистом кандидатської та докторської дисер-

тацій. При середньому показнику 36 - у Іконникова їх було всього 4. Однак ці чотири публікації мали понад 600 сторінок друкованого тексту! І ще один показник творчості вченого, що викликає повагу та захоплення. Середньорічна продуктивність дослідника втричі перевищує середній показник. Загалом дані табл.2 свідчать про високу продуктивність та наукову активність ученого. Такий стан упродовж багатьох років можливий лише за умов безперервного творчого пошуку, збору документального матеріалу, опрацювання історіографічних, бібліографічних й архівних джерел та ін.

Аналіз наукових взаємозв'язків ученого проведено на основі вивчення кола журналів, де протягом життя публікувався В.Іконников. Статистичні дані свідчать, що найплідніші контакти пов'язували його з журналом «Русская старина» (402 публікації) та «Университетские известия» (178 публікацій). Саме в останніх апробовано його кандидатську та докторську дисертації.

Табл.2

Бібліометричні індикатори оцінки наукової творчості

№	Назва індикатора	Показник творчості В.Іконникова	Середній показник
1	Вік ученого на час першої публікації	24	23
2	Вік ученого на час видання першої монографії	24	38
3	Період між першою публікацією та монографією	0	13
4	Кількість статей до виходу першої монографії	1	31
5	Вік ученого на час захисту кандидатської дисертації	26	28
6	Вік ученого на час захисту докторської дисертації	28	40
7	Період між захистом кандидатської й докторської дисертацій	2	13
8	Кількість публікацій між захистом кандидатської й докторської дисертацій	4	36
9	Середньорічна продуктивність ученого	13,5	4,5
10	Кількість публікацій у перше творче десятиліття	27	19
11	Кількість одноосібних монографічних видань	21	7
12	Кількість статей у періодичних виданнях	90	5
13	Кількість рецензій	37	16
14	Наукове редагування	23	20

Ареал розсіювання авторських публікацій
у періодичних виданнях

Русская старина	402
Университетские известия	178
Чтения в Историческом обществе	
Нестора-летописца	35
Киевская старина	10
Русский архив	5
Военно-исторический вестник	4
Исторический вестник	3
Сборник государственных знаний	3
Древняя и новая Россия	2
Записки Имп. Академии Наук	2
Вестник Европы	1
Журнал министерства народного просвещения	1
Древности	1

35 позицій його творчості займають наукові розвідки, що вийшли друком у виданнях «Чтений в Историческом обществе Нестора-летописца», і десять - у «Киевской старине». «Перше місце» серед публікацій у журналах посіла «Русская старина» за рахунок саме публікацій бібліографічних нотаток, які автор друкував там понад десять років.

Отже, бібліометричний аналіз наукової творчості Іконникова свідчить, по-перше, що вчений входить до числа високопродуктивних дослідників з широкою науковою проблематикою; по-друге, особистий показник наукового доробку Іконникова є досить «некласичним», порівнюючи його з середніми нормативними показниками творчості дослідників такого рівня; по-третє, не типовим є і шлях ученого в науку, про що свідчить досить ранній вихід у світ першої монографії, захист кандидатської і докторської дисертацій тощо; по-четверте, бібліографічні нотатки є своєрідною візитною карткою вченого, який був неперевершеним знавцем бібліографії з проблем історичної науки; і, нарешті, підрахунки загальної кількості опублікованої продукції дослідника та його рукописних праць репрезентують особистість Іконникова як неординарне явище в історичній науці кінця XIX - поч. XX ст.

¹ Интеллектуальная элита Санкт-Петербурга / Ред. С.А.Кугель. - Ч.2, кн.1. - СПб., 1994. - 115 с.; Ч.2, кн.2. - СПб., 1994. - 92 с.

² Блок М. Характерные черты французской аграрной истории. - М., 1957. - С.32.

³ Иконников В.С. Киев и университет св. Владимира при императоре Николае I (1825-1855). - К., 1896. - 100 с.

⁴ Иконников В.С. Скептическая школа в русской историографии и ее противники. - К., 1871. - 106 с.

⁵ Иконников В.С. Опыт русской историографии. - Т.2, кн.2. - К., 1908. - С.1676.

⁶ Иконников В.С. Граф Николай Петрович Румянцев: Дея-

тельность его на пользу разработки русской истории и археологии (Очерк из русской историографии) // Рус. старина. - 1881. - №9. - С.47-74; №10. - С.225-250.

⁷ Иконников В.С. Князь М.В.Скопин-Шуйский // Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца. - 1879. - Кн.1. - С.102-173.

⁸ Иконников В.С. Ближний боярин Афанасий Лаврентьевич Ордин-Нащокин, один из предшественников петровской реформы // Рус. старина. - 1883. - №10. - С.17-66; №11. - С.273-308.

⁹ Иконников В.С. Карамзин-историк: Речь, читанная в собрании 18 июля 1911 г. по случаю открытия памятника Н.М.Карамзину в с.Остафьево. - СПб., 1912. - 58 с.

¹⁰ Иконников В.С. О.М.Бодянский: Очерк жизни и деятельности // Рус. старина. - 1879. - №5. - С.205-214.

¹¹ Иконников В.С. А.Л.Шлецер: Историко-биографический очерк // Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца. - 1911. - Кн. XXII, вып.3. - С.1-72.

¹² Иконников В.С. Исторические труды Болтина. - СПб., 1902. - 21 с.

¹³ Иконников В.С. К.Н.Бестужев-Рюмин. - К., 1898. - 13 с.

¹⁴ Иконников В.С. Арсений Мацеевич // Критико-биографический словарь русских писателей и ученых (от начала русской образованности до наших дней). - Т.1, вып.1-2. - СПб., 1889. - С.764-768.

¹⁵ Иконников В.С. Арцибашев Николай Сергеевич // Там же. - С.818-826.

¹⁶ Иконников В.С. Бантыш-Каменский Д.Н. // Там же. - Т.II. - СПб., 1891. - С.91-100.

¹⁷ Иконников В.С. Болтин Иван Никитич // Русский биографический словарь. - СПб., 1908. - С.186-204.

¹⁸ Иконников В.С. Борецкие // Там же. - С.214-223.

¹⁹ Иконников В.С. Киев в 1654-1855 гг.: Исторический очерк. - К., 1904. - 355+III с.

²⁰ Иконников В.С. В.Б.Антонович // Университ. известия. - 1870. - №6. - Оф.ч. - С.7-10.

²¹ Иконников В.С. И.В.Лучицкий // Там же. - 1872. - №1. - Оф.ч. - С.35-39.

²² Иконников В.С. Ф.Я.Фортинский // Там же. - 1872. - №8. - Оф.ч. - С.24-26.

²³ Иконников В.С. Т.Д.Флоринский // Там же. - 1882. - №6. - Оф.ч. - С.11-14.

²⁴ Иконников В.С. Александр Андреевич Беклешов (1743-1808) малороссийский военный генерал-губернатор, киевский военный губернатор, генерал-прокурор. - К., 1890. - 50 с.; Вказ. праця // Киев. старина. - 1890. - №2. - С.255-304.

²⁵ Сборник сочинений студентов университета св. Владимира / Под ред. В.С.Иконникова. - Кн.1, вып.1. - К., 1880; Вып.2. - К., 1880; Вып. 3. - К., 1881; Вып. 4/5. - К., 1882; Вып.6. - К., 1888; Вып.7. - К., 1886; Вып. 8. - К., 1886.

²⁶ Биографический словарь профессоров и преподавателей университета св. Владимира / Под ред. В.Иконникова. - К., 1884. - 816 с.

²⁷ Историческая записка и отчет о Киевских высших женских курсах за первое четырехлетие (1878-1882) / Под ред. В.Иконникова. - К., 1884.

²⁸ Войцехівська І.Н. Академік Володимир Іконников: Життєпис та бібліографія. - К., 1998. - С.87-88.

²⁹ Дитятин И. Устройство и управление городов России. - Т.1. Города России в XVIII веке. - СПб., 1875. - 507 с. // Университет. известия. - 1875. - №2. - Прибавл. - С. 3-4.

³⁰ Борзаковский В.С. История Тверского княжества. - СПб.,

1876. - 269+152 с. с родосл. Табл. // Там же. - 1876. - №4. - Прибавл. - С.1-4.
- ³¹ Сборник сведений о Полтавской губернии: С картою губ. и планом г. Полтавы. /Сост. А.В.Богданович - Полтава, 1877. - 283 с. // Там же. - 1878. - №4. - Прибавл. - С.1-4; Вказ. праця // Рус. старина. - 1879. - №3 (обкл.).
- ³² *Викторов А.* Описание записных книг и бумаг старинных дворцовых приказов 1584-1725 гг. - Вып.1. - М., 1877. - 376 с. // Университет. известия. - 1878. - №9. - Прибавл. - С.1-3; Вказ. праця // Рус. старина. - 1879. - №3 (обкл.).
- ³³ *Летопись Самовидца по новооткрытым спискам.* - К., 1878. - XVII+468 с. // Рус. старина. - 1879. - №4 (обкл.).
- ³⁴ *Мартенс Ф.* Собрание трактатов и конвенций, заключенных Россией с иностранными державами. - Т.II. Трактаты с Австриею (1772-1808). - СПб., 1875. - XV+517 с. // Университет. известия. - 1875. - №5. - Прибавл. - С. 1-2; Вказ. праця. - Т.IV, ч.1. Трактаты с Австриею (1815-1849). - СПб., 1878. - XVIII+601 с. // Там же. - 1878. - №5. - Прибавл. - С. 1-4; Вказ. праця // Рус. старина. - 1878. - №12 (обкл.); Вказ. праця. - Т.IV, ч.2. Трактаты с Австриею (1849-1878). - СПб., 1878. - 603-1178 с. // Там же. - 1879. - №2 (обкл.); Вказ. праця. - Т.6. Трактаты с Германиею. - СПб., 1883. - 489 с. // Там же. - 1884. - №4 (обкл.); Вказ. праця. - Т.VII. Трактаты с Германиею. - СПб., 1885. - 440 с. // Там же. - 1886. - №6 (обкл.).
- ³⁵ *Усов Ф.* Статистическое описание Сибирского казачьего войска. - СПб., 1879. - 284+42 с. с картою // Там же. - 1881. - №4 (обкл.).
- ³⁶ *Лилеев М.И.* Описание рукописей, хранящихся в библиотеке Черниговской духовной семинарии. - СПб., 1880. - 215 с. // Там же. - 1881. - №8 (обкл.).
- ³⁷ Исторические материалы: Из архива Киевского губернского правления. - Вып. I. - К., 1882. - 211 с. // Там же. - 1882. - №4 (обкл.); Вказ. праця. - Вып. II. - К., 1882 // Там же. - 1882. - №12 (обкл.); Вказ. праця. - Вып. III. - К., 1883. // Там же. - 1883. - №5 (обкл.).
- ³⁸ *Иконников В.С.* Критико-библиографический обзор литературы русской истории за 1874-1876 гг. (Периодические издания, ученые записки, сборники). - К., 1888. - 63 с.
- ³⁹ *Войцехівська І.Н.* Вказ. праця. - С.104.

Готується до друку

Енциклопедія історії Української Церкви

Зараз, коли відроджуються християнські традиції і значно підвищився інтерес населення до Божого Слова, опікуючись проблемами національної духовності, вважаємо на часі підготувати й видати «Енциклопедію історії Української Церкви» до двохтисячоліття Різдва Христового.

До роботи над енциклопедією залучені провідні вчені і дослідники церкви Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського, Центру релігієзнавства НАН України, Українського державного науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного педагогічного університету ім. М.Драгоманова, духовної академії та семінарії Київського Патріархату, церковні діячі всіх християнських конфесій, письменники, культурологи, мистецтвознавці.

Енциклопедія охопить історію християнства в Україні, особливості сакрального обряду українського християнства, історію формування церковної ієрархії, значущі події національного духовного життя, церковного мистецтва та архітектури, відобразить археологічно-церковні пам'ятки. До енциклопедії вводяться імена святих, видатних церковних діячів та ієрархів, богословів, істориків Української Церкви, письменників, діячів культури, які присвятили свою творчість християнським ідеалам. На сторінках енциклопедії знайде відображення історія Української Церкви в діаспорі.

Оскільки в умовах Російської імперії та СРСР не могло бути й мови про окремішне історичне довідкове видання про Українську Церкву, відчутний брак документальних матеріалів для видання енциклопедичного типу. Тому звертаємося до всіх, хто має зацікавленість історією Української Церкви, надсилати свої пропозиції та матеріали до енциклопедії за адресою: **Київ-34, абонентна скринька 32, «Енциклопедія історії Української Церкви».**

Створення «Енциклопедії історії Української Церкви» є обов'язком українських учених і духовних провідників перед минулим і майбутнім, реальний крок у поступі до створення єдиної Помісної Православної Церкви в Україні, що сприятиме консолідації нації, духовному розвитку нашого народу. Таке унікальне видання можливе за умов фінансової підтримки з боку патріотично налаштованих бізнесових структур, банків, підприємців, фондів та меценатів. Імена і назви структур, які фінансово сприятимуть виданню, будуть вміщені в «Енциклопедії історії Української Церкви».

Координатор-видавець «Енциклопедії історії Української Церкви» - Міжнародний історичний клуб «Планета». Ваші внески на видання просимо надсилати на рахунок **26009000196401 в АКБ «Київ» МФО 322498, код банку по ЗУОКУД №14371869, код клубу 24102917.**

Редакційна колегія
Енциклопедії історії Української Церкви